

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для самостійної роботи з дисципліни
«ЕКОНОМІКА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»
(для здобувачів вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 076
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)
(Електронне видання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
економіки і підприємництва
Протокол № 7 від 18.01.2021р.

УДК 331.477.05

Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Економічна ефективність підприємницької діяльності» (для здобувачів вищої освіти, що навчаються за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність») (Електронне видання)/ Уклад.: В.В. Вахлакова, М.Д. Крамчанінова, М.В. Касаткіна. – Сєверодонецьк: ВИД-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – 49 с.

Методичне видання спрямоване на вивчення і засвоєння здобувачами вищої освіти самостійно та на підставі лекційного матеріалу теоретичні основи і практичного матеріалу з дисципліни «Економічна ефективність підприємницької діяльності», аналізу законодавства України у сфері економіки, стимулювання активної позиції учасників підприємницької діяльності до вирішення теоретичних та практичних проблем забезпечення ефективності підприємницької діяльності. Методичні вказівки для самостійної роботи містять програму дисципліни, методичні вказівки та завдання для самостійної роботи, вимоги до виконання контрольної роботи, теми рефератів, перелік питань з курсу та список рекомендованих джерел інформації, додатки.

Методичні матеріали розраховані на здобувачів вищої освіти

Укладачі	В.В. Вахлакова, к.е.н. доц. М.Д. Крамчанінова к.е.н., доц. М.В. Касаткіна ст.викл.
Відповідальний за випуск	І.М. Семененко, зав. кафедри економіки і підприємництва
Рецензент	І.М. Кушал, к.е.н., доц

ЗМІСТ

	стор
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
ПРОГРАМА КУРСУ	6
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	9
Завдання 1. Оцінка ефективності виробництва і реалізації продукції	9
Завдання 2. Аналіз узагальнюючих показників собівартості продукції	13
Завдання 3. Оцінка ефективності витрат на сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси	16
Завдання 4. Аналіз заробітної плати та оцінка продуктивності праці	18
Завдання 5. Аналіз стану і ефективності використання основних виробничих фондів	23
Завдання 6. Аналіз прибутку підприємства	27
Завдання 7. Аналіз рентабельності підприємства і продукції, що випускається	30
Завдання 8. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства	33
ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ	36
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ	37
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З КУРСУ «Економічна ефективність діяльності підприємств»	38
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА з курсу «Економічна ефективність діяльності підприємств»	44
ДОДАТКИ А-Г	46

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вирішення завдань по прискоренню процесу соціально-економічного розвитку України вимагає значного підвищення ефективності господарської діяльності низових господарських ланок - підприємств та організацій. Вивчення курсу “Економічна ефективність діяльності підприємств” виступає невід’ємною складовою підготовки бакалаврів економічного профілю.

В сучасних умовах розвитку економіки дедалі складнішим та диверсифікованим технологічним виробництвом, інформаційною насиченістю, ефективність функціонування підприємства пов’язана із вдалою стратегією управління, яка ґрунтується на ретельній оцінці рівня та чинників рентабельності. Причому аспекти оцінки та управління ефективністю у підприємницькій діяльності українських підприємств та організацій значно актуалізуються в зв’язку з тенденціями інтернаціоналізації економіки, розширенням міжнародних зв’язків, рухом капіталу та робочої сили.

Саме це визначило структуру програми курсу «Економічна ефективність діяльності підприємств». У програмі викладені концептуальні позиції щодо системи видів ефективності діяльності підприємств, управління ефективністю діяльності підприємств, визначені основні фактори впливу на ефективність та принципи формування локальних стратегій управління ефективністю, проаналізовано зарубіжний досвід цих проблем.

Метою курсу “Економічна ефективність підприємницької діяльності” є оволодіння теоретичними знаннями і практичними навичками, узагальнення та інтегрування знань, отриманих студентами в процесі навчання у вищому навчальному закладі щодо організації і управління діяльністю підприємств з метою підвищення їх податкоспроможності.

Основними завданнями курсу є:

- з’ясувати сутність, види, функції та критерії ефективності діяльності підприємства;
- визначити методичний інструментарій оцінки економічної ефективності діяльності підприємства;

- дослідженні взаємозв'язку між видами ефективності діяльності підприємства та конкурентоспроможністю підприємства;
- з'ясуванні сутності та відмінностей методик аналізу економічної ефективності виробництва;
- засвоєнні особливостей макро-, мезо-, мікроекономічних чинників ефективності діяльності підприємства.

У результаті вивчення курсу, студенти повинні вміти і знати:

- системи інформаційного і організаційного забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства;
- оцінювати вплив різноманітних факторів на економічну ефективність діяльності підприємства;
- розробляти системи і механізми реалізації управлінських рішень щодо підвищення економічної ефективності діяльності підприємства.

Взаємозв'язок з іншими дисциплінами: «Мікроекономіка» «Макроекономіка», «Економіка підприємства», «Фінанси», та інші фахові дисципліни.

Програма курсу передбачає лекційні, практичні і семінарські заняття та самостійну роботу студентів.

При підготовці до самостійної роботи здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з питаннями плану, переліком основної та додаткової літератури, а також звернути увагу на нормативно-правові акти, які слід уважно опрацювати при підготовці до відповіді.

Важливим елементом самостійної роботи здобувачів вищої освіти є вивчення окремих питань кожної теми дисципліни. Вони вивчаються здобувачами вищої освіти самостійно, при консультуванні викладачем, який проводив лекції чи семінарські та практичні заняття.

ПРОГРАМА КУРСУ

Тема 1. Сутність ефективності як економічної категорії

Теоретико-методологічні основи ефективності підприємницької діяльності. Проблеми підвищення ефективності підприємницької діяльності на сучасному етапі. Ефективність підприємницької діяльності з позиції зацікавлених суб'єктів: власників, найманих робітників, державних органів, кредиторів або потенційних інвесторів.

Тема 2. Класифікація видів і форм прояву ефективності.

Види ефективності. Моделі ефективності функціонування. Моделювання ефективності функціонування підприємств власником. Перелік показників ефективності підприємницької діяльності з позиції власника. Виділення пріоритетів. Загальна модель ефективності. Цільовий підхід до ефективності. Підприємство як сукупність елементів, взаємодіючих між собою взаємозалежним чином. Теорія систем. Теорія систем і зворотній зв'язок. Порівняльна характеристика життєздатності моделей ефективності. Оцінка ефективності сучасного українського суспільства.

Тема 3. Методологія і методика вимірювання економічної ефективності виробництва

Основні групи системи показників економічної ефективності. Методологічні підходи (принципи) до побудови показників економічної ефективності. Оцінювання ефективності капітальних вкладень. Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства. Визначення порівняльної ефективності. Оцінювання ефективності капітального ремонту. Західний досвід визначення економічної діяльності підприємства (Return on Sales, ROS). Сучасна концепція побудови показника рентабельності за допомогою CFROI (Cash Flow Return on Investment). Визначення ефективності методом елімінування. Ефект масштабу (синергія). Визначення ефективності методом DEA. Гранична ефективність: суть, форма вияву і механізм визначення.

Тема 4. Методика аналізу економічної ефективності виробництва.

Методика аналізу продуктивності. Методика аналізу рентабельності. Операційний леверидж (важіль) в аналізі ефективності виробництва. Ціна, як інструмент регулювання ефективності діяльності підприємства.

Тема 5. Макро-, мезо-, мікроекономічні чинники ефективності діяльності підприємств.

Платоспроможний попит та інфляція. Процентна ставка та її вплив на ефективність діяльності підприємства. Ціна як макроекономічний чинник ефективності виробництва. Галузевий і міжгалузевий рівень партнерського середовища. Мезоекономічні чинники ефективності діяльності підприємств. Внутрішнє середовище підприємства. Класифікація мікроекономічних чинників ефективності виробництва.

Тема 6. Економічна ефективність інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Види ефектів від інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Оцінка ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Інформаційне забезпечення комплексного аналізу. Етапи комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства. Проблеми підвищення інвестиційної активності і порядку формування інвестиційного прибутку. Формування ефективного механізму інвестиційної діяльності підприємства. Технологія розробки і обґрунтування бізнес-плану. Стійкість підприємства до оновлення. Механізм підвищення ефективності функціонування підприємств в процесі інвестиційної діяльності. Управління ефективністю в процесі реального інвестування. Вибір форм реальних інвестицій і обґрунтування інвестиційних проектів. Оцінка ефективності і відбір для реалізації реальних інвестиційних проектів. Оцінка дохідності інвестицій у ринкових умовах. Модель гнучкого розвитку підприємства.

Тема. 7. Фактори підвищення економічної ефективності діяльності підприємств.

Пошук резервів підвищення ефективності діяльності підприємств. Напрямки раціоналізації використання матеріальних ресурсів. Напрямки раціоналізації використання трудових ресурсів підприємств. Напрямки раціоналізації використання основних засобів. Організаційний напрямок підвищення ефективності діяльності підприємств. Технологічний напрямок підвищення ефективності діяльності підприємств.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ К ПРАКТИЧНИМ ЗАНЯТТЯМ

Практичні заняття проводяться на основі даних статистичної і фінансової звітності, техніко-економічних показників діяльності, інформації про виконання планових завдань та досягнуті результати, засоби і джерела їх освіти, приведених в додатках А-Г.

Для розвитку у здобувачів вищої освіти навичок системного підходу до вибору початкових даних і критеріїв оцінки діяльності підприємства при підготовці початкової інформації проведена попередня систематизація і класифікація показників за характерними ознаками і групами, розроблені зразкові аналітичні таблиці для проведення аналізу і вивчення окремих явищ, введена єдина система умовних позначень показників, використовуваних при оцінюванні ефективності діяльності підприємства.

Вибір необхідних початкових даних для вирішення конкретного практичного завдання здійснюється здобувачами вищої освіти самостійно в процесі підготовки до занять або виконанні ними підсумкових робіт.

Методичні вказівки до самостійної роботи містять аналітичні таблиці для розрахунку різних показників і оформлення результатів дослідження економічної ефективності діяльності підприємства, які можуть бути корисними і для практичних працівників економічних служб підприємств.

Завдання 1. Оцінка ефективності виробництва і реалізації продукції

За даними річного звіту підприємства (додатки А-Г) :

1. Дати оцінку виконання планових завдань випуску і реалізації продукції в цілому, по номенклатурі і з урахуванням виконання зобов'язань по постачаннях.

2. Визначити залишки нереалізованої продукції, їх склад і причини утворення.

3. Виявити вплив залишків нереалізованої продукції на прибуток, загальну рентабельність і інші фінансові результати роботи підприємства.

4. Дані аналізу представити у вигляді аналітичної таблиці.

5. Виявити причини і чинники, що вплинули на виконання плану виробництва і реалізації продукції.

Таблиця 1.1 - Результати аналізу виробництва і реалізації продукції

Показники	Умовн. позн.	План (база)	Факт	Відсоток виконання	Відхилення , ±
1	2	3	4	5	6
1. Виконання плану випуску продукції в оптових цінах, тис.грн.: по виробу 1 по виробу 2 в цілому по продукції	ВП1 ВП2 ВП				
2. Виконання плану реалізації продукції в оптових цінах, тис.грн.: по виробу 1 по виробу 2 інша продукція; в цілому по продукції	РП1 РП2 РПП РП				
3. Залишки нереалізованої продукції, кількість одиниць	ЗНП				
4. Виконання плану реалізації продукції з урахуванням постачання за договорами, %	РПО				
5. Втрати прибутку підприємства внаслідок утворення залишків нереалізованої продукції, тис.грн.	$\Delta\Pi_{(ЗНП)}$				
6. Зниження рентабельності підприємства внаслідок наявності залишків нереалізованої продукції, (	$\Delta R_{(ЗНП)}$				
7. Вплив залишків нереалізованої продукції на обертаємість обігових коштів, днів	$\Delta O_{(ЗНП)}$				

Методичні вказівки до визначення ефективності виробництва і реалізації продукції

Обсяг випуску (реалізації) продукції в цілому і по асортименту у вартісному вираженні визначається, виходячи з оптових цін на конкурентні види, сорти і розміри продукції і обсягів випуску (реалізації) продукції в натуральних вимірниках за формулою:

$$ВП = \sum ЦП_i * ВП_i^н, \quad (1.1)$$

де $ЦП_i$ - оптові ціни реалізації окремих видів продукції (без ПДВ та ін.), грн.;

$ВП_i^н$ - обсяги випуску (реалізації) окремих видів продукції в натуральному вираженні, одиниць.

Якщо план реалізації продукції по постачаннях не виконується хоч би по одній позиції, то за чинним законодавством при оцінці виконання плану реалізації перевиконання плану за іншими договорами не враховується, а суми недопостачань продукції знімаються з плану.

В цьому випадку виконання плану реалізації продукції можна оцінити по формулі:

$$РПО = \frac{РП_n - \Delta РП}{РП_n} \cdot 100\%, \quad (1.2)$$

де $РП_n$ - плановий об'єм реалізації продукції, тис.грн.

$\Delta РП$ - сума недопостачань продукції за окремими договорами, рівна твори ЗНП на фактичну ціну нереалізованої продукції, тис.грн.

Залишки нереалізованої продукції в натуральному вираженні визначаються по формулі:

$$ЗНП = ВПф - РПф, \quad (1.3)$$

де ВПф, РПф - відповідно фактичні обсяги випуску і реалізації продукції, кількість одиниць.

Втрати прибутку підприємством у випадку утворення залишків нереалізованої продукції складають:

$$\Delta\Pi_{(\text{ЗНП})} = (\text{ЦП}_\Phi - \text{СП}_\Phi) * \text{ЗНП}, \quad (1.4)$$

де ЦП_ф - фактична оптова ціна даної одиниці продукції, грн.;

СП_ф - фактична собівартість одиниці нереалізованої продукції, грн.

Зниження рівня загальної рентабельності підприємства внаслідок утворення залишків нереалізованої продукції :

$$\Delta R_{(\text{III})} = \frac{\Delta \ddot{I}_{(\text{III})}}{\hat{I}\hat{O}_{\phi} + \hat{I}\hat{K}_{\phi}} \cdot 100\%, \quad (1.5)$$

где ОФ_ф и НОК_ф - фактична вартість основних фондів і залишків нормованих обігових коштів, тис.грн.

Наявність нереалізованої продукції призводить до освіти наднормативних запасів і уповільненню оборотності обігових коштів підприємства.

Зміну часу обороту в цьому випадку можна визначити за формулою:

$$\Delta \hat{I}_{(\text{III})} = \frac{\tilde{N}\tilde{I}_{\phi} \cdot \zeta \hat{I}\hat{I} \cdot \hat{E}_{\hat{A}}}{\hat{D}\hat{I}_{\phi}}, \quad (1.6)$$

де ЗНП - залишки нереалізованої продукції, кількість одиниць;

К_д - 365 - кількість днів в році;

РП_ф - фактичні об'єми реалізації продукції, тис.грн.

Завдання 2. Аналіз узагальнюючих показників собівартості продукції

За даними статистичної звітності підприємства (додатки А-Г) :

1. Дати загальну оцінку виконання планових завдань по собівартості продукції в цілому, по основних елементах і калькуляційних статтях витрат, по основних видах продукції, що випускається.
2. Проаналізувати зміни структури собівартості продукції по основних елементах витрат і видах продукції.
3. Виявити причини і чинники, що вплинули на відхилення фактичних показників собівартості продукції від планових.
4. Виявити вплив на прибуток підприємства зміни витрат на амортизацію основних фондів (інших елементів витрат).
5. Визначити плановий і фактичний показники витрат на 1 грн. виробленої продукції. Виявити вплив на цей показник зміни оптових цін на продукцію, що реалізовується, і інших чинників.
6. Результати аналізу узагальнюючих показників собівартості продукції представити у вигляді аналітичної таблиці.

Таблиця 2.1 - Результати аналізу узагальнюючих показників собівартості

Показники	Умовн. познач.	План (база)	Факт	Відсоток виконання	Відхилення, ±
1	2	3	4	5	6
1. Виконання плану по собівартості товарної продукції в цілому, тис.грн.	ЗП				
2. Виконання плану по собівартості продукції за основними елементам витрат, тис.грн.:					
– матеріали і сировина	ЗМ				
– паливо і енергія	ЗЕ				
– заробітна плата	ЗЗП				
– відрахування від заробітної плати	ОЗП				
– амортизація основних фондів	ЗА				
– інші витрати	ЗПР				

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6
3. Виконання плану по собівартості основних видів продукції, тис.грн.: – виріб 1 – виріб 2	СП1 СП2				
4. Питома вага витрат за основними елементами в собівартості продукції, тис.грн.: – матеріали і сировина – паливо і енергія – заробітна плата – відрахування від заробітної плати – амортизація основних фондів – інші витрати	K _М K _е K _{ЗП} K _{ОЗП} K _{АМ} K _{ПР}				
5. Витрати на 1 грн. товарній продукції, грн.	K _з				
6. Прибуток (збиток) від зміни витрат на амортизацію, тис.грн.	ΔП _(ЗА)				

Методика проведення аналізу узагальнюючих показників собівартості продукції

Аналіз узагальнюючих показників продукції в цілому, по основних статтях витрат і видах продукції проводиться на основі порівняння фактичних показників з плановими або іншими базовими показниками шляхом визначення і вивчення їх відхилень в абсолютних або відносних величинах по формулах:

$$\Delta X_{\text{абс}} = X_{\text{ф}} - X_{\text{п}}, \quad (2.1)$$

$$\Delta X_{\text{отн}} = \frac{X_{\text{ф}}}{X_{\text{п}}} \cdot 100\%,$$

(2.2)

$X_{\text{ф}}$ и $X_{\text{п}}$ – відповідно фактичні і планові (базові) значення окремих показників.

Питома вага витрат по окремих економічних елементах в загальній собівартості продукції визначається по формулі:

$$K_x = \frac{3_x}{3П} \cdot 100\%,$$

(2.3)

де 3_x - витрати за окремим елементом собівартості, тис.грн.;

$3П$ - повні витрати на виробництво і реалізацію продукції, тис.грн.

В якості основного показника при аналізі собівартості продукції показник витрат на 1 грн. товарної продукції

$$K_3 = \frac{3П}{ВП}, \text{ грн.},$$

(2.4)

де $ВП$ - вартість випущеної продукції в оптових цінах, тис.грн.

Для об'єктивної оцінки змін показника витрат на 1 грн. товарної продукції має бути забезпечена порівнянність планових (базових) і фактичних цін на продукцію, що реалізовується, сировину, матеріали та ін.

Вплив на показник витрат на 1 грн. товарної продукції зміни оптових цін на продукцію можна оцінити по формулі:

$$\Delta K_{3(цн)} = \frac{3П_{\phi}}{ВП_{\phi}} - \frac{3П_{\phi}}{ВП_n}, \text{ грн.},$$

(2.5)

де $3П_{\phi}$ - фактичні витрати на виробництво і реалізацію продукції, тис.грн.

$ВП_{\phi}$ и $ВП_{П}$ - вартість випущеної продукції відповідно у фактичних і планових оптових цінах, тис.грн.

Прибуток (збиток) від зміни витрат на амортизацію основних засобів (по інших економічних елементах) складе:

$$\Delta П_{(3А)} = 3А_{\phi} - 3А_{П}, \quad (2.6)$$

де $3A_{\phi}$ и $3A_{\Pi}$ - відповідно фактичні і планові витрати на амортизацію основних фондів, тис.грн.

Завдання 3. Оцінка ефективності витрат на сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси

За даними статистичної звітності підприємства (додатки А-Г) :

1. Дати загальну оцінку використання матеріальних і паливних ресурсів на підприємстві (на прикладі звітної калькуляції по виробу 2).
2. Виявити вплив на собівартість продукції змін норм витрати матеріалів і енергії і їх вартості.
3. Виявити вплив змін витрат на матеріально-паливні ресурси на прибуток від реалізації продукції і рентабельність продукції.
4. Дані аналізу представити у вигляді аналітичної таблиці.

Таблиця 3.1 - Результати аналізу використання матеріально-енергетичних ресурсів на підприємстві

Показники	Умов. позн.	План (база)	Факт	Відсотокв икон	Відхил., $\pm$
1	2	3	4	5	6
1. Витрати матеріалів і електроенергії на виготовлення одиниці виробу 2: – комплектуючих виробів, одиниць; – матеріалу А, м; – матеріалу б, кг – електроенергії, кВт/ч	PM1 PM2 PM3 PE				
2. Питома вага в собівартості виробу 2, (: – витрат на сировину і матеріали – витрат на паливо і електроенергію	Kcm KEE				
3. Підвищення (зниження) собівартості и виробу 2 (грн.) внаслідок: – зміни норм витрати матеріалів – зміни вартості матеріалів – зміни витрати електроенергії – зміни витрат на електроенергію	$\Delta SP_{(PM)}$ $\Delta SP_{(ЦМ)}$ $\Delta SP_{(PE)}$ $\Delta SP_{(ЦЕ)}$				

4. Прибуток (збиток) від реалізації виробу 2 (тис.грн.) внаслідок: – зміни витрат на матеріали – зміни витрат на електроенергію	$\Delta\Pi_{(ЗМ)}$ $\Delta\Pi_{(ПЕ)}$				
5. Підвищення (зниження) рентабельності виробу 2 внаслідок: – зміни витрат на матеріали – зміни витрат на електроенергію	$\Delta R_{(ЗМ)}$ $\Delta R_{(ЗЕ)}$				

Методичні вказівки до аналізу використання матеріально-енергетичних ресурсів на підприємстві

Основними початковими даними для аналізу матеріальних витрат є дані про норми витрат і вартості використовуваних для виробництва продукції матеріальних і енергетичних ресурсів, таких, що містяться в звітних калькуляціях на окремі види продукції.

Аналіз використання основних видів сировини, матеріалів, палива, енергії проводиться на основі порівняння фактичних показників їх витрат з плановими і іншими нормативами шляхом визначення і вивчення їх відхилень в абсолютних або відносних величинах.

Оскільки в структурі собівартості витрати на сировину, матеріали і енергію даються у вартісному вираженні, при аналізі необхідно окремо виявити вплив на фактичну собівартість продукції відхилень від норм витрати матеріалів (енергії) і їх вартості.

Вплив на собівартість продукції змін норм витрат матеріалів, палива, енергії по кожному окремо взятому виду визначається по формулі

$$\Delta СП_{(PM)} = (PM_{\Phi} - PM_{П}) \cdot ЦМ_{\Phi}, \quad (3.1)$$

де PM_{Φ} і $PM_{П}$ - відповідно фактична і планова норми витрати матеріалу (енергії), що вивчається, од. виміру. на одиницю виробу;

$ЦМ_{\Phi}$ - фактична вартість цього виду матеріалу (енергії), грн.

Вплив на собівартість продукції змін вартості кожного виду матеріалів (енергії) визначається по формулі:

$$\Delta \text{СП}_{(\text{ЦМ})} = (\text{ЦМ}_{\text{Ф}} - \text{ЦМ}_{\text{П}}) \cdot \text{РМ}_{\text{П}}, \quad (3.2)$$

де $\text{ЦМ}_{\text{П}}$ - планова вартість даного матеріалу, грн.

Прибуток (збиток) від реалізації продукції при зміні витрат на матеріали або по інших статтях витрат визначається по формулі:

$$\Delta \text{П}_{(\text{ЗМ})} = \Delta \text{СП}_{(\text{ЗМ})} \cdot \text{РП}_{\text{Ф}} = (\Delta \text{СП}_{\text{РМ}} + \Delta \text{СП}_{\text{ЦМ}}) \text{РП}_{\text{Ф}}, \quad (3.3)$$

де $\Delta \text{СП}_{(\text{ЗМ})}$ - зміна витрат на матеріали (по іншому елементу собівартості), грн.

$\text{РП}_{\text{Ф}}$ - об'єм фактичної реалізації продукції, одиниці виміру.

Підвищення (зниження) рентабельності продукції при зміні витрат на матеріали або по іншому елементу собівартості продукції можна визначити по формулі:

$$\Delta R_{(\text{ам})} = \left(\frac{\text{ЦП}_{\text{Ф}}}{\text{СП}_{\text{н}} + \Delta \text{СП}_{(\text{ЗМ})}} - \frac{\text{ЦП}_{\text{Ф}}}{\text{СП}_{\text{н}}} \right) \cdot 100\%, \quad (3.4)$$

де $\text{ЦП}_{\text{Ф}}$ - фактична оптова ціна реалізації продукції без урахування ПДВ та ін., грн.

$\text{СП}_{\text{П}}$ - планова собівартість продукції, грн.

Завдання 4. Аналіз заробітної плати та оцінка продуктивності праці

За даними статистичної звітності підприємства (додатки А-Г) :

1. Дати загальну оцінку виконання планових завдань з формування і розподілу фонду заробітної плати на підприємстві як в цілому, так і за категоріями промислово-виробничого персоналу.

2. Виявити вплив на собівартість продукції змін чисельності і заробітної плати працівників.

3. Визначити вплив зміни фонду заробітної плати на прибуток і інші найважливіші показники роботи підприємства.

4. Визначити планові і фактичні показники середньорічної, середньоденної і середнегодинної продуктивності праці і втрати робочого часу.

5. Виявити вплив на продуктивність праці змін обсягу виробництва продукції, чисельності виробничого персоналу і втрат робочого часу.

6. Визначити вплив на продуктивність праці, втрат робочого часу і інших чинників на обсяг випуску продукції.

7. Визначити співвідношення темпів росту продуктивності праці і середньої заробітної плати працівників.

8. Результати аналізу представити у вигляді аналітичної таблиці. Виявити причини і чинники, що вплинули на відхилення фактичних показників роботи підприємства від планових.

Таблиця 4.1 - Результати аналізу заробітної плати і продуктивності праці

Показники	Умовн. познач..	План (база)	Факт	% викон.	Відхил. $\pm$
1	2	3	4	5	6
1. Фонд заробітної плати підприємства, тис.грн.	ЗЗП				
2. Питома вага витрат на заробітну плату в собівартості продукції, %	КЗП				
3. Чисельність персоналу, чол..	ЧП				
4. Середньорічна заробітна плата одного працівника, грн.	СЗП				
5. Середньорічна заробітна плата по категоріях працівників, грн. : – робітники – керівники і фахівці – службовці і ін.	СЗПР СЗПРС СЗПС				
6. Економія (перевитрата) фонду заробітної плати від зміни: – чисельності працівників – середньорічний з/п работников, грн.	Δ ЗП _(ЧП) Δ ЗП _(СЗП)				
7. Прибуток (збиток) від зміни витрат на заробітну плату, тис.грн.	Δ П _(ЗЕТ)				
8. Середньорічна продуктивність праці, грн./рік	РПП				

9. Середньоденна продуктивність праці, грн./день	ДПП				
10. Середньочасова продуктивність праці, грн./годину	ГПП				
11. Втрати робочого часу, година.	ΔТ				
12. Вплив на середньорічну продуктивність праці, грн. : – зміни обсягу випуску продукції; – зміни чисельності виробничого персоналу; – втрат робочого часу	ΔРПП _(ВП) ΔРПП _(ЧП) ΔРПП _(Т)				

Продовження таблиці 4.1

1	2	3	4	5	6
13. Зниження об'єму продукції внаслідок робочого часу, тис.грн.	ΔВП _(Т)				
14. Співвідношення темпів росту продуктивності праці і заробітної плати працівників	Кпт				

Методичні вказівки до аналізу заробітної плати і оцінки продуктивності праці

Основними початковими даними для аналізу витрат на заробітну плату являються звіти підприємства про середньооблікову чисельність робітників, фонд споживання, виконання плану виробництва продукції і плану по праці.

Загальна оцінка виконання планових завдань по формуванню і розподілу фонду заробітної плати проводиться на основі порівняння абсолютних або відносних величин відхилень фактичних показників від планових.

Середньорічна заробітна плата працівників в цілому або по окремих категоріях визначається по формулі:

$$ГЗП_i = \frac{ЗЗП_i}{ЧП_i}, \text{ грн.} \quad (4.1)$$

де ЗЗП_i - фонд заробітної плати в цілому або по окремих категоріях працівників, грн.

ЧП_і - середньооблікова чисельність працівників підприємства в цілому або по окремій категорії, чол.

Вплив на собівартість продукції зміни чисельності працівників визначається по формулі:

$$\Delta ЗП_{(чп)} = (ЧП_{\Phi} - ЧП_{\Pi}) \cdot СЗП_{\Pi}, \quad (4.2)$$

де ЧП_Φ і ЧП_Π - відповідно фактична і планова чисельність персоналу підприємства, чол.

СЗП_Π - планова середньорічна заробітна плата одного працівника, грн.

Вплив на собівартість продукції зміни середньорічної заробітної плати працівників оцінюється по формулі:

$$\Delta ЗП_{(сзп)} = (СЗП_{\Phi} - СЗП_{\Pi}) \cdot ЧП_{\Phi}, \quad (4.3)$$

де СЗП_Φ - фактична середньорічна заробітна плата одного працівника, грн.

Прибуток (збиток) від зміни витрат на заробітну плату:

$$\Delta П_{ззп} = ЗЗП_{\Phi} - ЗЗП_{\Pi\text{л}}, \quad (4.4)$$

де ЗЗП_Φ і ЗЗП_{Πл} - відповідно фактичний і плановий фонд заробітної плати в цілому, тис.грн.

При аналізі досягнутого рівня продуктивності праці за одиницю часу може бути прийнятий рік, робочий день або година. Залежно від цього приймається відповідно середньорічна, середньоденна і середньогодинна продуктивність праці. Річна продуктивність праці:

$$D\ddot{I}\ddot{I} = \frac{\hat{A}\ddot{I}}{\times \ddot{I}}, \quad (4.5)$$

де ВП - обсяг випуску продукції за цінами реалізації, грн.

Середньоденна продуктивність праці :

$$\ddot{A}\ddot{I}\ddot{I} = \frac{\hat{A}\ddot{I}}{\times\ddot{I} \cdot \ddot{A}\ddot{I}} = \frac{\partial\ddot{I}\ddot{I}}{\ddot{A}\ddot{I}},$$

(4.6)

де ДН - кількість відпрацьованих в році днів.

Середньогодинна продуктивність праці :

$$\times\ddot{I}\ddot{O} = \frac{\ddot{A}\ddot{I}\ddot{I}}{\ddot{O}} = \frac{\hat{A}\ddot{I}}{\times\ddot{I} \cdot \ddot{A}\ddot{I} \cdot \ddot{O}},$$

(4.7)

де Т - тривалість робочого дня, година.

Втрати робочого часу визначаються по формулі

$$\Delta T = ДН_{\Phi} * T_{\Phi} - ДН_{\Pi} * T_{\Pi}, \quad (4.8)$$

Вплив на річну продуктивність праці зміни обсягу випуску продукції :

$$\Delta\partial\ddot{I}\ddot{I}_{(\hat{A}\ddot{I})} = \frac{\hat{A}\ddot{I}_{\acute{o}} - \hat{A}\ddot{I}_{\grave{i}}}{\times\ddot{I}_{\grave{i}}}, \tilde{a}\delta\acute{I}. \quad (4.9)$$

де ВП_Ф і ВП_П - відповідно фактичний і плановий обсяги випуску продукції, грн.

Вплив на річну продуктивність праці зміни чисельності працівників :

$$\Delta\partial\ddot{I}\ddot{I}_{(\times\ddot{I})} = \frac{\hat{A}\ddot{I}_{\acute{o}}}{\times\ddot{I}_{\acute{o}}} - \frac{\hat{A}\ddot{I}_{\grave{i}}}{\times\ddot{I}_{\grave{i}}}, \tilde{a}\delta\acute{I}. \quad (4.10)$$

Вплив на річну продуктивність праці втрат робочого часу

$$\Delta \text{РПП}_{(T)} = \text{ЧПП}_{\Phi} * \Delta T, \text{ грн.} \quad (4.11)$$

де ЧПП_Ф - фактична середньогодинна продуктивність праці, грн./годину.

Зниження об'єму продукції в результаті втрат робочого часу

$$\Delta \text{ВП}_{(T)} = \Delta \text{СПП}_{(T)} * \text{ЧП}_{\Phi}, \quad (4.12)$$

Співвідношення темпів росту продуктивності праці і заробітної плати працівників визначається по формулі:

$$K_{nm} = \left(\frac{\text{ГПТ}_{\Phi}}{\text{ГПТ}_n} \right) : \left(\frac{\text{ГЗП}_{\Phi}}{\text{ГЗП}_n} \right) .$$

(4.13)

Завдання 5. Аналіз стану і ефективності використання основних виробничих фондів

За даними річного звіту підприємства (додатки А-Г) :

1. Визначити основні планові і фактичні показники, що характеризують технічний стан і використання основних виробничих фондів на підприємстві.
2. Виявити вплив на показники фондівіддачі змін об'єму випуску продукції і середньорічної вартості виробничих фондів.
3. Виявити вплив зміни вартості основних фондів на собівартість продукції, прибуток і інші основні показники роботи підприємства.
4. Результати аналізу стану і використання основних фондів представити у вигляді аналітичної таблиці. Виявити причини і чинники, що вплинули на відхилення фактичних показників від планових.

Таблиця 5.1 - Результати аналізу стану і використання основних виробничих фондів

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Факт	Відсоток выпол- нения	Откл., ±
1	2	3	4	5	6
1. Питома вага активної частини основних фондів,(	$K_{\text{ОФА}}$				
2. Коефіцієнт зносу основних фондів	$K_{\text{ЗОФ}}$				
3. Коефіцієнт оновлення основних фондів	$K_{\text{ООФ}}$				
4. Фондовіддача усіх виробничих основних фондів, грн./грн.	ФВ				

Продовження таблиці 5.1

1	2	3	4	5	6
5. Фондовіддача активної частини основних фондів, грн./грн.	ФВА				
6. Коефіцієнт використання наявного устаткування	$K_{\text{НОБ}}$				
7. Продуктивність обладнання, грн./станко-год	ПОБ				
8. Підвищення(зниження) фондовіддачі основних фондів (грн./грн.) від змін: – обсягу випуску продукції – вартості основних фондів	$\Delta \text{ФО}_{(\text{вп})}$ $\Delta \text{ФО}_{(\text{оф})}$				
9. Зниження(підвищення) собівартості продукції через зміни витрат на амортизацію основних фондів, тис.грн.	$\Delta \text{П}_{(\text{зп})}$				

Методика аналізу стану і ефективності використання основних фондів

При аналізі структури основних фондів передусім визначається співвідношення їх активної і пасивної частин. Підвищення питомої ваги активної частини (машин, устаткування) характеризує прогресивність структури основних фондів, зростання технічної оснащеності праці, сприяє збільшенню випуску продукції.

Питома вага активної частини основних фондів визначається по формулі:

$$K_{O\Phi A} = \frac{O\Phi A}{O\Phi}, \% \quad (5.1)$$

де ОФА і ОФ - відповідно середньорічна вартість активної частини і усіх основних фондів, тис.грн.

Технічний стан основних фондів характеризується мірою їх зносу/оновлення, віковим складом устаткування.

Коефіцієнт зносу основних фондів :

$$\hat{E}_{\zeta\hat{o}} = \frac{\zeta\hat{I}\hat{O}}{\hat{I}\hat{O}}, \%$$

(5.2)

де ЗОФ - сума зносу основних фондів, тис.грн.

Коефіцієнт оновлення основних фондів

$$K_{OO\Phi} = \frac{OO\Phi}{O\Phi}, \% \quad (5.3)$$

де ООФ - сума оновлених основних фондів, тис.грн.

Використання основних фондів характеризується показниками фондівіддачі, фондомісткості і фондоозброєності.

Фондовіддача - це відношення об'єму зробленої за рік продукції до середньорічної вартості фондів

$$\hat{O}\hat{I} = \frac{\hat{A}\hat{I}}{\hat{I}\hat{O}},$$

(5.4)

де ВП - обсяг випуску продукції, тис.грн.

Фондовіддача активної частини основних фондів згідно з рівнянням (5.4)

:

$$\hat{O}\hat{I}\hat{A} = \frac{\hat{A}\ddot{I}}{\hat{I}\hat{O}\hat{A}},$$

(5.5)

Вплив на фондовіддачу зміни обсягу випуску продукції визначається по формулі:

$$\Delta FO_{(BP)} = \frac{BP_{\phi} - BP_n}{OF_n}, \text{ грн. / грн.},$$

(5.6)

де BP_{ϕ} і BP_n - відповідно фактичний і плановий обсяги випуску продукції, тис.грн.

ОфП - планова вартість основних фондів, тис.грн.

Вплив на фондовіддачу зміни середньорічної вартості основних фондів :

$$\Delta FO_{(OF)} = \frac{BP_{\phi}}{OF_{\phi}} - \frac{BP_{\phi}}{OF_n}, \text{ грн. / грн.}$$

(5.7)

Вплив середньорічної вартості основних фондів на собівартість продукції і прибуток підприємства визначається по різниці фактичних і планових витрат на амортизацію

$$\Delta P_{(3A)} = 3A_{\phi} - 3A_n \quad (5.8)$$

Найважливішим показником використання основних фондів на підприємстві є продуктивність устаткування, яка визначається по формулі :

$$\hat{H}A = \frac{\hat{A}\ddot{I}}{\hat{H}A \cdot \hat{A}\dot{I} \cdot \hat{O}},$$

(5.9)

де ПОБ - кількість працюючого обладнання (устаткування), один.;

ДН - кількість відпрацьованих днів;

Т - тривалість робочого дня, година.

При аналізі цього показника вивчаються причини утворення бездіяльного устаткування, витрати і втрати робочого часу, виявляються можливості збільшення обсягу випуску продукції за рахунок раціональнішого використання наявних на підприємстві основних засобів.

Коефіцієнт використання наявного устаткування

$$\hat{E}_{i.\hat{A}} = \frac{\hat{H}A}{\hat{H}A},$$

(5.10)

де НОБ - кількість наявного обладнання (устаткування), одиниць.

Завдання 6. Аналіз прибутку підприємства

За даними річного звіту підприємства (додатки А-Г)

1. Визначити планові і фактичні показники прибули від реалізації продукції в цілому і по асортименту.

2. Виявити вплив на виконання плану прибутку виконання плану реалізації продукції, зміни собівартості продукції і оптових цін на продукцію.

3. Оцінити вплив на балансовий прибуток підприємства результатів від реалізації іншої продукції, позареалізаційних доходів, витрат і втрат.

4. Дані аналізу представити у вигляді аналітичної таблиці.

5. Виявити причини і чинники, що вплинули на виконання плану прибутку підприємства.

Таблиця 6.1 - Результати аналізу прибутку

Показники	Умов. позн.	План (база)	Факт	Відсоток Викон.	Відхил. $\pm$
1	2	3	4	5	6
1. Прибуток (збиток) від реалізації продукції, тис.грн.:					
– виріб 1	П1				
– виріб 2	П2				
2. Прибуток (збиток) від змін об'єму реалізації продукції, тис.грн.:					
– виріб 1	ΔP_{PP1}				
– виріб 2	ΔP_{PP2}				
3. Прибуток (збиток) від зміни собівартості продукції, тис.грн.:					
- виріб 1	$\Delta P_{СП1}$				
- виріб 2	$\Delta P_{СП2}$				
4. Прибуток (збиток) від змін оптових цін на продукцію, тис.грн.:					
– виріб 1	$\Delta P_{ЦП1}$				
– виріб 2	$\Delta P_{ЦП2}$				
5. Прибуток (збиток) від реалізації продукції в цілому, тис.грн.:	П				
6. Прибуток(збиток) від іншої реалізації, тис.грн.	ППР				
7. Доходи (збитки) від позареалізаційних операцій, тис.грн.	ПВР				
8. Балансовий прибуток підприємства, тис.грн.	ПБ				

Методичні вказівки до аналізу прибули підприємства

Основними джерелами для аналізу прибутку є дані звітності підприємства про реалізацію продукції, собівартості продукції, прибутки і збитки, приведені в додатках А-Г.

Прибуток (збиток) від реалізації кожного виду продукції визначається по формулі:

$$\Pi_i = (\text{ЦП}_i - \text{СП}_i) \cdot \text{РП}_i, \quad (6.1)$$

де ЦП_i - оптова ціна і -ої продукції, грн./один.;

СП_i - собівартість виробництва і реалізації і -ої продукції, грн./один.;

РП_i - об'єм реалізації і -ої продукції, один.

Прибуток від реалізації усього асортименту продукції

$$\Pi = \Pi_1 + \Pi_2 + \dots + \Pi_i, \quad (6.2)$$

де $\Pi_1, \Pi_2, \dots, \Pi_i$ - прибуток від реалізації окремих видів продукції, тис.грн.

Вплив на виконання плану прибутку зміни об'єму реалізації продукції визначається по формулі:

$$\Delta\Pi_{(\text{РП})} = (\text{ЦП}_{\Pi} - \text{СП}_{\Pi}) \cdot (\text{РП}_{\Phi} - \text{РП}_{\Pi}) \quad (6.3)$$

де ЦП_{Π} - планова гуртова ціна продукції (без надбавок на ПДВ та ін., грн./єдиний.;

СП_{Π} - планова собівартість виробництва і реалізації продукції, грн./один.;

$\text{РП}_{\Phi}, \text{РП}_{\Pi}$ - відповідно фактичний і плановий об'єми реалізації продукції, один.

Вплив на виконання плану прибутку зміни собівартості продукції :

$$\Delta\Pi_{(\text{СП})} = (\text{СП}_{\Pi} - \text{СП}_{\Phi}) \cdot \text{РП}_{\Phi}, \quad (6.4)$$

Вплив на виконання плану прибутку змін оптових цін на продукцію

$$\Delta\Pi_{(\text{ЦП})} = (\text{ЦП}_{\Phi} - \text{ЦП}_{\Pi}) \cdot \text{РП}_{\Phi}, \quad (6.5)$$

Загальна зміна

$$\Delta\Pi = \Delta\Pi_{\text{РП}} + \Delta\Pi_{\text{СП}} + \Delta\Pi_{\text{ЦП}},$$

(6.6)

При аналізі фінансових результатів від реалізації іншої продукції, а також внереалізаційних операцій виявляються джерела і причини утворення доходів і витрат по видах реалізації і розробляються заходи по усуненню їх негативної дії на прибуток підприємства.

Балансовий прибуток підприємства визначається як сума прибутків від усіх джерел їх освіти.

$$\text{ПБ} = \Pi + \Pi_{\text{ПР}} + \Pi_{\text{ВР}} \quad (6.7)$$

де Π - прибуток від реалізації основної продукції, робіт, послуг, тис.грн.;

$\Pi_{\text{ПР}}$ - прибуток від реалізації іншої продукції(робіт), тис.грн. За відсутності витрат на виробництво іншої продукції дорівнює об'єму реалізації іншої продукції (РПП);

$\Pi_{\text{ВР}}$ – позареалізаційні доходи або витрати, тис.грн.

На завершальному етапі аналізу джерел формування прибутку підприємства ретельно вивчаються причини і чинники, що вплинули на відхилення фактичних показників від планових, визначаються можливі резерви збільшення прибутку і раціональні шляхи їх реалізації.

Завдання 7. Аналіз рентабельності підприємства і продукції, що випускається

За даними річного звіту підприємства (додатки А-Г) :

1.Визначити планові і фактичні показники рентабельності і підприємства, продукції в цілому і окремих її видів.

2. Виявити вплив на показники рентабельності змін балансового прибутку, вартості основних і оборотних засобів підприємства, собівартості продукції і оптових цін на продукцію.

3. Дані аналізу представити у вигляді аналітичної таблиці.

4. Проаналізувати результати роботи підприємства, виявити причини і чинники, що вплинули на показники рентабельності підприємства і продукції, що випускалася.

5. Дати економічну оцінку пропонованих варіантів рішень.

Таблиця 7.1 - Результати аналізу рентабельності підприємства і товарної продукції

Показники	Умов. познач.	План (база)	Факт	% викон.	Відхил, ±
1	2	3	4	5	6
1. Загальна рентабельність підприємства, %	R				
2. Рентабельність продукції в цілому, %	RP				
3. Рентабельність окремих видів продукції, %					
– виріб 1	RP ₁				
– виріб 2	RP ₂				
4. Зміна рентабельності підприємства внаслідок, %:					
- зміни балансового прибутку	$\Delta R_{\text{ПБ}}$				
- зміни вартості основних і обігових коштів	$\Delta R_{\text{ОФ}}$				
5. Зміна рентабельності продукції внаслідок зміни витрат на її виробництво та реалізацію, (:					
– виріб 1	$\Delta RP_{\text{СП1}}$				
– виріб 2	$\Delta RP_{\text{СП2}}$				
6. Зміна рентабельності продукції внаслідок зміни оптових цін, %					
– виріб 1	$\Delta RP_{\text{ЦП1}}$				
– виріб 2	$\Delta RP_{\text{ЦП2}}$				

Методичні вказівки до аналізу рентабельності підприємства і товарної продукції

Рентабельність - це відносна величина прибутковості підприємства, визначувана як відношення прибутку до вартості виробничих фондів і нормованих залишків обігових коштів або до собівартості продукції.

Показник загальної рентабельності підприємства :

$$R = \frac{ПБ}{ОФ + НОС} \cdot 100\%,$$

(7.1)

де ПБ - балансовий прибуток підприємства, тис.грн.

ОФ - середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис.грн.;

НОС - середньорічні залишки нормованих обігових коштів, тис.грн.

Рентабельність реалізованої продукції в цілому:

$$RP = \frac{РП - ЗП}{ЗП} \cdot 100\%,$$

(7.2)

де ЗП - витрати на виробництво і реалізацію усієї продукції, тис.грн.

РП - виручка від реалізації продукції, тис.грн.

Рентабельність окремого виду продукції :

$$RP_i = \frac{ЦП_i - СП_i}{СП_i} \cdot 100\%,$$

(7.3)

де ЦП_i - оптова ціна і -ої продукції, грн.;

СП_i - собівартість і -ої продукції, грн.

Вплив на рівень рентабельності підприємства зміни балансового прибутку згідно з рівнянням (7.1) :

$$\Delta R_{(n\phi)} = \frac{ПБ_{\phi} - ПБ_n}{ОФ_n + НОС_n} \cdot 100\%,$$

(7.4)

де ДБ_ф і ДБ_п - відповідно фактичний і плановий балансовий прибуток підприємства, тис.грн.

ОФ_п, НОС_п - планова середньорічна вартість основних і нормованих оборотний засобів, тис.грн.

Вплив на рентабельність підприємства змін середньорічної вартості основних і оборотних засобів згідно з рівнянням (7.1) :

$$\Delta R_{(o\phi)} = \left(\frac{ПБ_{\phi}}{ОФ_{\phi} + НОС_{\phi}} - \frac{ПБ_{\phi}}{ОФ_n + НОС_n} \right) \cdot 100\%,$$

(7.5)

ОФ_ф + НОС_ф - фактична вартість основних і нормованих обігових коштів підприємства, тис.грн.

Вплив на рентабельність продукції зміни витрат на її виробництво і реалізацію згідно з рівнянням (7.3) :

$$\Delta R_{(cn)} = \left(\frac{ЦП_{\phi}}{СП_{\phi}} - \frac{ЦП_{\phi}}{СП_n} \right) \cdot 100\%,$$

(7.6)

де ЦП_ф - фактична ціна реалізації продукції, грн.;

СП_ф и СП_п - відповідно фактична і планова собівартість продукції, грн.

Вплив на рентабельність продукції змін оптових цін на продукцію згідно з рівнянням (7.3) :

$$\Delta R_{(un)} = \frac{ЦП_{\phi} - ЦП_n}{СП_n} \cdot 100\%,$$

(7.7)

де ЦП_п - планова ціна реалізації продукції, грн.

Загальна зміна

$$\Delta R = \Delta R_{(пб)} + \Delta R_{(оф)} \quad (7.8)$$

$$\Delta R = \Delta R_{(сп)} + \Delta R_{(цп)} \quad (7.9)$$

На завершальному етапі аналізу вивчаються причини і фактори, що вплинули на відхилення фактичних показників рентабельності від планових, визначаються можливі резерви росту рентабельності підприємства і продукції, що випускається ним, і шляху їх реалізації.

Завдання 8. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства

За даними річного звіту підприємства (додатки А-Г) :

1. Визначити кількість експортних контрактів по виробу 2.
2. Дати оцінку виконання плану реалізації продукції по експортних контрактах в цілому і по номенклатурі.
3. Визначити питому вагу об'єму реалізації кожного виду продукції в загальному об'ємі реалізації.
4. Виявити вплив на об'єми реалізації продукції по експортних контрактах виробів 1 і 2 зміни кількості експортних контрактів, середньої суми експортного контракту і кількості іноземних замовників.
5. Виявити причини і чинники, що вплинули на виконання плану реалізації продукції по експортних контрактах.

Результати аналізу представити у вигляді аналітичної таблиці.

Таблиця 8.1 - Результати реалізації продукції по експортних контрактах

Показники	Умов. познач.	План (база)	Факт	% викон	Відхил., ±
1	2	3	4	5	6
1. Середня сума експортного контракту, тис.у.о.: – виріб 1 – виріб 2	СК ₁ СК ₂				
2. Кількість експортних контрактів, шт.: – виріб 1 – виріб 2	ЕК ₁ ЕК ₂				
3. Кількість іноземних замовників по виробу 2	ІЗ ₂				
4. Середня кількість експортних контрактів на 1-го замовника по виробу 2. шт.	ЕКЗ ₂				

Продовження таблиці 8.1

1	2	3	4	5	6
5.Об'єм реалізації продукції по експортних постачаннях, тис.у.о.: – виріб 1 – виріб 2 – в цілому	ЕР ₁ ЕР ₂ ЕР				
6. Питома вага об'єму реалізації кожного виду виробу в загальному об'ємі, %					
– виріб 1 – виріб 2	К _{р1} К _{р2}				
7. Вплив на об'єм реалізації виробу 1, тис.у.о.: – зміни кількості експортних контрактів – зміни середньої суми 1-го контракту	ΔЕР _{ЕК} ΔЕР _{СК}				
8. Вплив на об'єм реалізації виробу 2, тис.у.о.: – зміни середньої суми одного контракту – зміни середньої кількості контрактів на 1-го замовника	ΔЕР _{ЕКЗ} ΔЕР ₃				

Методичні вказівки до аналізу зовнішньоекономічної діяльності
підприємства

Об'єм реалізації продукції по експортних постачаннях визначається, виходячи з кількості експортних контрактів і середньої суми одного експортного контракту.

$$EP_i = CK_i * EK_i,$$

(8.1)

де CK_i - середня сума експортного контракту, тис. у.о.;

EK_i , - кількість експортних контрактів по i -у виробу, кількість.

Кількість експортних контрактів :

$$EK_i = IZ_i * EKZ_i,$$

(8.2)

де IZ_i - кількість іноземних замовників по i -у виробу;

EKZ_i - середня кількість експортних контрактів на 1-го заповідника, кількість.

Вплив на об'єм реалізації продукції по експортних контрактах виробу 1:

а) зміни кількості експортних контрактів

$$\Delta EP_{EK} = (EK_{\Phi} - EK_{\Pi}) * CK_{\Pi},$$

(8.3)

б) зміни середньої суми 1-го експортного контракту

$$\Delta \Delta EP_{CK} = (CK_{\Phi} - CK_{\Pi}) * EK_{\Phi}.$$

(8.4)

Загальна зміна:

$$\Delta EP = \Delta EP_{EK} + \Delta EP_{CK}.$$

(8.5)

Вплив на об'єм реалізації продукції по експортних контрактах виробу 2:

а) зміни середньої суми 1-го експортного контракту

$$EP_{CK} = CK_{\Phi} \cdot EKZ_{\Pi} \cdot IZ_{\Pi},$$

(8.6)

$$\Delta EP_{CK} = EP_{CK} - EP_{\Pi},$$

(8.7)

б) зміни середньої кількості експортних контрактів на 1-го замовника

$$EP_{EKZ} = CK_{\Phi} \cdot EKZ_{\Phi} \cdot IZ_{\Pi} .$$

(8.8)

$$\Delta EP_{EKZ} = EP_{EKZ} - EP_{CK},$$

(8.9)

в) зміни загальної кількості замовників

$$\Delta EP_{IZ} = EP_{\Phi} - EP_{EKZ},$$

(8.10)

Загальна зміна:

$$\Delta EP = \Delta EP_{CK} + \Delta EP_{EKZ} + \Delta EP_{IZ},$$

(8.11)

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота складається з 8 завдань. Варіант виконання контрольної роботи видається викладачем або встановлюється по останніх двох цифрах присвоєного студентові шифру.

При виконанні контрольної роботи необхідно дотримуватися наступних вимог.

Необхідні для виконання кожного завдання показники наведені на початку завдання у вигляді спеціальних таблиць початкових даних.

При аналізі показників наводяться необхідні формули, їх пояснення, усі розрахунки, результати яких заносяться в таблиці результатів аналізу економічної ефективності підприємницької діяльності. При виконанні декількох однакових розрахунків з використанням різних показників наводиться тільки перший розрахунок, результати інших аналогічних розрахунків заносяться в таблицю без приведення розрахунків.

Контрольна робота має бути виконана відповідно до Державних стандартів України. Робота виконується на білих листах паперу формату А4 (297*420 мм) на одній стороні листа і має бути переплетена (зшита).

На титульному аркуші вказується назва університету (повністю), кафедра, найменування дисципліни, номер варіанту, група, прізвище і ініціали студента і викладача, рік.

У кінці роботи наводиться список використаної літератури (перелік посилань).

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Економічна сутність ефективності.
2. Основні положення методики оцінки ефективності підприємницької діяльності.
3. Ефективність підприємства з позицій основних зацікавлених суб'єктів.
4. Види ефективності, за класифікаційними ознаками.
5. Форми прояву ефективності.
6. Теоретико-методологічні основи визначення ефективності підприємницької діяльності.
7. Проблеми підвищення ефективності підприємницької діяльності на сучасному етапі.
8. Ефективність функціонування підприємства з позиції зацікавлених суб'єктів: власників, найманих робітників, державних органів, кредиторів або потенційних інвесторів.
9. Зміст інвестиційної активності підприємства.
10. Види інвестицій.
11. Процес інвестиційної діяльності з урахуванням фактору часу.
12. Теорія вартості грошей у часі.
13. Сучасні методи оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів.
14. Технологія розробки бізнес-плану підприємства.
15. Значення бізнес-плану для інвестиційної діяльності підприємства.
16. Поняття і значення інновацій як чинника підвищення ефективності.
17. Класифікація інновацій.
18. Формування портфелю інновацій на підприємстві.
19. Роль інтелектуальної власності в інноваційній діяльності підприємства.
20. Фактори впливу на платоспроможність підприємства.
21. Характеристика податкової політики підприємства.
22. Формування ефективної податкової політики.
23. Види ефектів від інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

24. Напрями підвищення економічної ефективності підприємницької діяльності.
25. Проблеми підвищення економічної ефективності підприємницької діяльності.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ З КУРСУ «Економічна ефективність підприємницької діяльності»

1. Розкрити економічну сутність ефективності.
2. Розкрити основні положення методики оцінки ефективності підприємницької діяльності.
3. Охарактеризувати ефективність підприємства з позицій основних зацікавлених суб'єктів.
4. Охарактеризувати критерії та основні показники ефективності підприємницької діяльності.
5. Охарактеризувати види ефективності, за класифікаційними ознаками.
6. Охарактеризувати форми прояву ефективності.
7. Розкрити сутність цільової моделі ефективності.
8. Розкрити сутність теорії систем.
9. Розкрити сутність багатопараметричної моделі ефективності.
10. Розкрити сутність часової моделі ефективності.
11. Охарактеризувати загальну модель ефективності.
12. З'ясувати різницю між ефективністю підприємницької діяльності з точки зору власників і державних органів.
13. З'ясувати різницю між узагальнюючими і конкретними показниками ефективності підприємницької діяльності.
14. З'ясувати різницю між індивідуальною і груповою ефективністю підприємницької діяльності.
15. З'ясувати різницю між груповою і організаційною ефективністю підприємницької діяльності.
16. Сутність поняття "Ефект синергії".

- 17.З'ясувати різницю між цільовим підходом до ефективності і теорією систем.
- 18.З'ясувати різницю між теорією систем та часовою моделлю ефективності.
- 19.З'ясувати різницю між цільовим і багатопараметричним підходом до ефективності.
- 20.З'ясувати різницю між показниками ефективності, які формуються із зовнішніх і внутрішніх джерел інформації.
- 21.Охарактеризувати теоретико-методологічні основи ефективності підприємницької діяльності.
- 22.Розкрити сутність проблеми підвищення ефективності підприємницької діяльності на сучасному етапі.
- 23.Охарактеризувати ефективність функціонування підприємства з позиції зацікавлених суб'єктів: власників, найманих робітників, державних органів, кредиторів або потенційних інвесторів.
- 24.Розкрити сутність економічної стратегії підвищення ефективності підприємницької діяльності власником.
- 25.Виділити пріоритетні напрями розвитку підприємства.
- 26.Фактори впливу на платоспроможність підприємства.
- 27.Охарактеризувати основні групи системи показників економічної ефективності підприємницької діяльності.
- 28.Розкрити методологічні підходи (принципи) до побудови показників економічної ефективності підприємницької діяльності.
- 29.Охарактеризувати узагальнюючі показники ефективності підприємницької діяльності.
- 30.Сутність порівняльної ефективності.
- 31.Сутність методики аналізу продуктивності.
- 32.Сутність методики аналізу рентабельності.
- 33.Розкрити сутність ціни, як інструменту регулювання ефективності підприємницької діяльності.

- 34. Напрями підвищення економічної ефективності підприємницької діяльності.
- 35. Проблеми підвищення економічної ефективності підприємницької діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

з курсу «Економічна ефективність підприємницької діяльності»

1. Господарський кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003 року № 436-ІУ. -К.: Велес, 2003. - <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
2. Податковий кодекс України // Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
3. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 40-44, ст. 356.- <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>.
4. Закон України "Про Антимонопольний комітет України", від 24.03.1998 -№ 128-85. - <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3659-12>.
5. Закон України "Про захист від недобросовісної конкуренції", від 13.07.1998,-№263-05. - <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=236>.
6. Бойчик І.М. Економіка підприємства. Навч. посіб. – К.: Атіка, 2002. – 480 с.
7. Гетьман О.О., Шаповал В.Л. Економіка підприємства. Навч. посіб. – 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
8. Губський Б.В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення: монографія - К.: 2001. - 122 с.
9. Економіка підприємства: Навч. посіб. / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін.; За ред. А.В. Шегди. – 3-тє вид., випр.. – К.: Знання-Прес, 2003. – 335 с.
10. Іванілов О.С. Економіка підприємства: Підручник / 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 728 с.
11. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства. - К.: «Знання» - 2000 р., 378 с.

12. Ломанов І. Про показник оцінки продуктивності виробництва // Економіка України. – 2003. – № 8. – С. 78–83.

Додаткова література

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»//Відомості Верховної Ради України.-1992.-№29. - <http://www.mdoffice.com.ua/pls/MDOOffice/>
2. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз моделювання та управління економічним ризиком: навч.-метод. посіб - К.: КНЕУ, 2000. - 292 с.
3. Єрмоленко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. Монографія - К.: КНЕУ. - 2001. - 309 с.

Фахові видання

1. Бізнес. - <http://www.business-magazine.ru/>
2. Вісник податкової служби. - <http://www.visnuk.com.ua/>
3. Галицькі контракти. - <http://www.kontrakty.com.ua/>
4. Економіка України. - [tp://eu2001.narod.ru/](http://eu2001.narod.ru/)
5. Економіка, фінанси, право. - http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Efp/index.html
6. Економіст (Україна). - http://www.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekonomist/index.html

Додаток А Виробництво і реалізація продукції, реалізація по експортних контрактах

Показники	Умов. позн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Випуск продукції в цілому за цінами реалізації без урахування ПДВ та ін., тис.грн.	ВП	660	698,4	673	686,2	677	674,4	664,8	674,7	685,2	677,2	710
2. Випуск продукції по номенклатурі, єдиний.	ВП ₁	2000	1910	1900	2000	1950	1920	2010	1950	1920	1930	1960
- виріб 1	ВП ₂	1000	1200	1100	980	1100	1080	960	1040	1080	1070	1100
- виріб 2												
3. Виторг від реалізації продукції, тис.грн.	РП	685	706,4	675	721,8	691,5	688,6	689	695,7	709,6	697,2	718
4. Реалізація продукції по номенклатурі:												
- виріб 1, од.	РП ₁	2000	1910	1900	2000	1950	1920	2010	1950	1920	1930	1960
- виріб 2, од.	РП ₂	1000	1080	1000	1020	1050	1020	940	990	1040	1030	1040
- інша продукція, тис.грн.	РП	25	32	20	28	24	25	28	30	32	28	20
5. Оптові ціни на продукцію(без ПДВ та ін.), грн.	ЦП ₁											
- виріб 1	ЦП ₂	240	240	250	250	240	250	240	250	250	240	250
- виріб 2		180	200	180	190	190	180	190	180	190	200	200
6. Прибуток (збитки) від внеереалізаційних операцій, тис.грн.	ПВР	-7	-11	-9	4	-8	-10	-6	-4	5	-8	-10
7. Середня сума експортного контракту, тис.у.о.:	СК ₁	30	32,4	31,6	32	31	32	31,8	33	33	32	31,5
- виріб 1	СК ₂	25	23,6	24	24	26	27	24	23,5	24	26	25
- виріб 2												
8. Кількість експортних контрактів по виробу 1	ЕК ₁	8	7	7	8	7	8	7	8	7	8	6
9. Кількість іноземних замовників по виробу 2	ІЗ ₂	4	5	6	5	6	4	5	6	5	5	4
10. Середня кількість експортних контрактів на 1-го замовника по виробу 2	ЕКЗ ₂	1,5	1,6	1,7	1,4	1,5	1,6	1,7	1,5	1,6	1,4	1,5

Продовження додатка А

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. Випуск продукції в цілому за цінами реалізації без ПДВ та ін., тис.грн.	ВП	660	702,6	674,7	677	677,2	698,4	673	685,2	686,2	710	674,4
2. Випуск продукції по номенклатурі, єдиний.	ВП ₁	2000	2020	1950	1950	1930	1910	1900	1920	2000	1960	1920
- виріб 1	ВП ₂	1000	1040	1040	1100	1070	1200	1100	1080	980	1100	1080
- виріб 2												
3. Виторг від реалізації продукції, тис.грн.	РП	685	730,5	698,7	694,5	694,2	710,4	678	713,6	725,8	728	692,6
4. Реалізація продукції по номенклатурі:												
- виріб 1, од.	РП ₁	2000	2020	1950	1950	1930	1910	1900	1920	2000	1960	1920
- виріб 2, од.	РП ₂	1000	1050	990	1050	1030	1080	1000	1040	1020	1040	1020
- інша продукція, тис.грн.	РП	25	26	33	27	25	36	23	36	32	30	29
5. Оптові ціни на продукцію(без ПДВ та ін.), грн.	ЦП ₁											
- виріб 1	ЦП ₂	240	250	250	240	240	240	250	250	250	250	250
- виріб 2		180	190	180	190	200	200	180	190	190	200	180
6. Прибуток (збитки) від внеереалізаційних операцій, тис.грн.	ПВР	-7	-6	-5	8	-4	-10	-12	6	4	-7	-9
7. Середня сума експортного контракту, тис.у.о.:	СК ₁	30	32	32,5	31,8	32,4	33,5	34	33	32,5	32,8	33
- виріб 1	СК ₂	25	24	25	25,4	25,6	24	25	25,8	26	25,2	24
- виріб 2												
8. Кількість експортних контрактів по виробу 1	ЕК ₁	8	7	6	8	6	7	7	8	7	8	7
9. Кількість іноземних замовників по виробу 2	ІЗ ₂	4	5	5	4	5	4	5	4	5	4	5
10. Середня кількість експортних контрактів на 1-го замовника по виробу 2	ЕКЗ ₂	1,5	1,7	1,6	1,6	1,4	1,5	1,6	1,5	1,4	1,5	1,6

Продовження додатка А

Показники	Умов. позн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1. Випуск продукції в цілому за цінами реалізації без урахування ПДВ та ін., тис.грн.	ВП	660	685,2	710	698,4	674,7	677,2	664,8	674,4	673	686,2	677
2. Випуск продукції по номенклатурі, єдиний.	ВП ₁	2000	1920	1960	1910	1950	1930	2010	1920	1900	2000	1950
- виріб 1	ВП ₂	1000	1080	1100	1200	1040	1070	960	1080	1100	980	1100
- виріб 2												
3. Виторг від реалізації продукції, тис.грн.	РП	685	715,6	724	709,4	692,7	699,2	700,6	692,6	679	718,8	695,5
4. Реалізація продукції по номенклатурі:	РП ₁	2000	1920	1960	1910	1950	1930	2010	1920	1900	2000	1950
- виріб 1, од.	РП ₂	1000	1040	1040	1080	990	1030	980	1020	1000	1020	1050
- виріб 2, од.	РП	25	38	26	35	27	30	32	29	24	25	28
- інша продукція, тис.грн.												
5. Оптові ціни на продукцію (без ПДВ та ін.), грн.	ЦП ₁	240	250	250	240	250	240	240	250	250	250	240
- виріб 1	ЦП ₂	180	190	200	180	180	200	190	180	180	190	190
- виріб 2												
6. Прибуток (збитки) від вне реалізаційних операцій, тис.грн.	ПВР	-7	8	-8	6	-11	-7	-12	9	-4	-7	11
7. Середня сума експортного контракту, тис.у.о.:	СК ₁	30	31,5	32	32,4	32	31,8	32,6	33,5	32	33	32,2
- виріб 1	СК ₂	25	24	24,5	25,8	26	24,2	25	25,5	26,2	26,4	26,5
- виріб 2												
8. Кількість експортних контрактів по виробу 1	ЕК ₁	8	7	6	8	7	6	7	8	7	8	6
9. Кількість іноземних замовників по виробу 2	ІЗ ₂	4	6	5	4	5	5	4	4	5	4	4
10. Середня кількість експортних контрактів на 1-го замовника по виробу 2	ЕКЗ ₂	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,4	1,5	1,5	1,4	1,6	1,7

Додаток Б
Витрати на виробництво і реалізацію продукції

Показники	Умов. позн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Витрати на виробництво і реалізацію усієї продукції, тис.грн.	ВП	520	530,9	526	527,4	524,5	546	525,9	535,6	546	516,5	537,4
2. Витрати на виробництво і реалізацію продукції за основними економічними елементами, тис.грн., у тому числі:												
а) сировина і матеріали;	ВМ	156	159	168	159	172	157	167,9	147	152	162	157,4
б) паливо і енергія;	ВЕ	46	69	81	70	72	82	81	81,6	82	72,3	82
в) заробітна плата;	ВЗП	82	74	78	75	76	78	78	78	83	76	78
г) відрахування на соц. заходи;	Озп	31	38	31	35	34	32	31	32	32	34	42
д) амортизація ОФ;	ВА	153	141	120	138	122	148	120	148	148	122	150
е) інші витрати.	Впр	52	49,9	48	50,4	48,5	49	48	49	49	46	28
3. Собівартість продукції, грн.												
- виріб 1	СП ₁	200	190	190	200	190	200	190	200	200	190	190
- виріб 2	СП ₂	120	140	150	130	140	150	150	140	150	140	150
4. Структура собівартості виробу 2 по елементах витрат, грн. :												
а) сировина і матеріали	СМ ₂	36	48	52,8	46	47	51,8	52,3	48	51,6	49	52
б) паливо і енергія	СЕ ₂	10,8	19,2	24	18	20,2	25	24,5	20,2	25,2	20,5	24,8
в) заробітна плата	СЗП ₂	19,2	10,5	11	12	11,5	11	11,2	9,5	11	9,1	16,8
г) відрахування на соц. заходи	СОЗ ₂	11,5	17,4	18,6	18,4	16,4	18	17,8	17,2	17,6	18,6	12
д) амортизація ОФ	СА ₂	36	35,2	33	32,2	35,5	33,4	33,6	35,4	33,8	34,2	32,5
е) інші витрати	СПР ₂	6,5	9,7	10,6	3,4	9,4	10,8	10,6	9,7	10,8	8,6	11,9
5. Розподіл фонду заробітної плати по категоріях працівників, тис.грн.:												
а) робітники	ЗПр	62	55	58	55	55	58	58	58	57	54	58
б) керівники і фахівці	ЗРкф	15	16	16	16	17	17	16	17	20	17	16
в) службовці і ін.	ЗПс	5	3	4	4	4	3	4	3	6	5	4

Продовження додатка Б

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.Витрати на виробництво і реалізацію усієї продукції, тис.грн.	ВП	520	592,4	526,5	535,5	546,5	550	523	516	527	562,4	546
2.Витрати на виробництво і реалізацію продукції за основними економічними елементами, тис.грн., у тому числі:												
а) сировина і матеріали;	ВМ	156	174	168	157	152	160	156	148	167	168	158
б) паливо і енергія;	ВЕ	46	77,4	81,5	80,5	81,5	83	64,6	65,1	83,8	71,4	81
в) заробітна плата;	ВЗП	82	76	78	79	84	78	75	84	78	81	79
г) відрахування на соц. заходи;	ВЗП	31	34	31	41	30	32	35	28	32	30	31
д) амортизація ОФ;	Озп	153	122	120	148	150	145	140	142	119	128	145
е) інші витрати.	ВА	52	46	48	30	49	52	52,4	48,9	47,2	48	52
	Впр											
3.Собівартість продукції, грн.												
- виріб 1	СП ₁	200	190	190	190	200	200	200	190	190	190	200
- виріб 2	СП ₂	120	140	150	150	150	140	130	140	150	140	150
4.Структура собівартості виробу 2 по елементах витрат, грн. :												
а) сировина і матеріали	СМ ₂	36	51	51,8	52,8	51	48,2	45	48,2	52	47,2	52
б) паливо і енергія	СЕ ₂	10,8	21,5	25	24	25,8	20	19	19,4	24	20	24,8
в) заробітна плата	СЗП ₂	19,2	18,6	19	20,6	20,7	19,2	20,4	19	20,8	19,4	18
г) відрахування на соц. заходи	СОЗ ₂	11,5	9,1	10	9	8,7	7,5	10	8,5	9	8,5	11
д) амортизація ОФ	СА ₂	36	31,2	33,4	33	33,2	35	32	35	34	40	34
е) інші витрати	СПР ₂	6,5	8,6	10,8	10,6	10,6	10,1	3,6	9,9	10,2	4,9	10,2
5.Розподіл фонду заробітної плати по категоріях працівників, тис.грн.:												
а) робітники	ЗПр	62	56	58	59	58	57	56	58	56	58	56
б) керівники і фахівці	ЗРкф	15	14	15	16	20	18	16	22	18	18	20
в) службовці і ін.	ЗПс	5	6	5	4	6	3	3	4	4	5	3

Продовження додатка Б

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1.Витрати на виробництво і реалізацію усієї продукції, тис.грн.	ВП	520	535,2	557	530,9	516,1	527,2	516,3	546	534	527	555
2.Витрати на виробництво і реалізацію продукції за основними економічними елементами, тис.грн., у тому числі:		156	147	168	176	166	169	160	165	170	168	165
а) сировина і матеріали;	ВМ	46	83	82	74	72	80,2	70	74	73	81	83
б) паливо і енергія;	ВЕ	82	78,2	78	77	76	78	82	75	80	79	78
в) заробітна плата;	ВЗП	31	32	32	33	34	32	28	35	30	31	32
г) відрахування на соц. заходи;	Озп	153	142	144	126	122,1	120	127,3	140	135	119	145
д) амортизація ОФ;	ВА	52	53	53	44,9	46	48	49	57	46	49	52
е) інші витрати.	Впр											
3.Собівартість продукції, грн.												
- виріб 1	СП ₁	200	200	200	190	190	190	190	200	200	190	200
- виріб 2	СП ₂	120	140	150	140	140	150	140	150	140	150	150
4.Структура собівартості виробу 2 по елементах витрат, грн. :		36	47	54	48	50	53	51	52	53	48	50
а) сировина і матеріали	СМ ₂	10,8	21,2	22,8	20	21	24	18	25	17	26	25
б) паливо і енергія	СЕ ₂	19,2	19,4	19	19,5	20,5	19	18,5	20	17,5	21	20,2
в) заробітна плата	СЗП ₂	11,5	7,3	10	8,5	7,2	7,6	7,5	7,6	8	8,4	8,8
г) відрахування на соц. заходи	СОЗ ₂	36	36	33	36	33	32	34	31	33	31	32
д) амортизація ОФ	СА ₂	6,5	9,1	11,2	8	8,3	14,4	9	14,4	11,5	15,6	14
е) інші витрати	СПР ₂											
5.Розподіл фонду заробітної плати по категоріях працівників, тис.грн.:												
а) робітники	ЗПр	62	56,2	57	58	56	58	58	57	58	59	57
б) керівники і фахівці	ЗРкф	15	18	18	16	16	17	20	14	19	17	18
в) службовці і ін.	ЗПс	5	4	3	3	4	3	4	4	3	3	3

Додаток В
Використання матеріальних і енергетичних ресурсів

Показники	Умов. позн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Норми витрати матеріалів на одиницю виробу 2:	PM ₁											
- комплектуючі вироби, од.	PM ₂	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
- матеріал 1, м;	PM ₃	4	4,4	4,2	4,2	4,3	4,4	4,2	4,4	4,4	4,3	4,2
- матеріал 2, кг;		2	2	1,8	2	1,8	2	1,8	2	1,8	2	1,8
2. Вартість матеріалів, грн.	ЦМ ₁											
- комплектуючі вироби, од.	ЦМ ₂	2,0	3,0	3,6	3,5	3,4	3,6	3,3	3,4	3,5	3,6	3,3
- матеріал 1, м;	ЦМ ₃	3,0	3,5	4,0	3,2	3,8	4,2	4,4	5	4,2	4,6	4,5
- матеріал 2, кг		7,0	8,8	10	9,2	8,6	8,6	9	8,8	9,6	9,8	8,6
3. Витрата електроенергії на виготовлення виробу 2, кВт-ч.	РЕ	2	1,6	1,8	1,6	1,8	1,6	2	1,8	1,7	1,9	1,8
4. Тариф за 1 кВт-ч, грн.	ЦЕ	0,20	0,21	0,22	0,20	0,19	0,21	0,22	0,21	0,22	0,20	0,22
5. Середньорічні залишки нормованих обігових коштів, тис.грн	НОК	68	118,5	76	82	77	75	86	88	92	96	85

Продовження додатка В

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. Норми витрати матеріалів на одиницю виробу 2:	PM ₁											
- комплектуючі вироби, од.	PM ₂	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
- матеріал 1, м;	PM ₃	4	4,3	4,4	4,2	4,5	4,4	4,3	4,5	4,4	4,2	4,3
- матеріал 2, кг;		2	1,9	2	1,8	2	1,9	2	1,8	2	1,7	2
2. Вартість матеріалів, грн.	ЦМ ₁											
- комплектуючі вироби, од.	ЦМ ₂	2,0	3,5	3,6	3,2	3,0	3,4	3,3	3,2	3,5	3,6	3,7
- матеріал 1, м;	ЦМ ₃	3,0	3,8	4,0	4,2	4,4	4,5	5,0	4,9	4,8	4,6	4,3
- матеріал 2, кг		7,0	8,5	8,8	10,0	9,2	9,4	8,6	8,2	9,4	10,2	9,5
3. Витрата електроенергії на виготовлення виробу 2, кВт-ч.	РЕ	2	1,7	1,8	1,6	1,6	1,8	1,7	1,8	1,9	1,7	1,7
4. Тариф за 1 кВт-ч, грн.	ЦЕ	0,20	0,22	0,21	0,22	0,23	0,22	0,21	0,23	0,21	0,21	0,22
5. Середньорічні залишки нормованих обігових коштів, тис.грн	НОК	68	78	86	75	94	92	74	88	92	94	96

Продовження додатка В

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1. Норми витрати матеріалів на одиницю виробу 2:	PM ₁											
- комплектуючі вироби, од.	PM ₂	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
- матеріал 1, м;	PM ₃	4	4,2	4,3	4,4	4,5	4,4	4,5	4,2	4,4	4,4	4,5
- матеріал 2, кг;		2	2	1,8	2	1,7	2	1,9	2	1,8	2	1,9
2. Вартість матеріалів, грн.	ЦМ ₁											
- комплектуючі вироби, од.	ЦМ ₂	2,0	3,2	3,3	3,5	3,4	3,3	3,5	3,2	3,4	3,3	3,6
- матеріал 1, м;	ЦМ ₃	3,0	4,1	4,2	4,1	4,3	4,5	4,2	4,1	4,0	4,3	4,4
- матеріал 2, кг		7,0	9,2	8,6	8,4	9,4	8,7	9,1	9,3	9,2	10	9,8
3. Витрата електроенергії на виготовлення виробу 2, кВт-ч.	РЕ	2	1,8	1,7	1,8	1,6	1,9	1,8	1,6	1,7	1,8	1,8
4. Тариф за 1 кВт-ч, грн.	ЦЕ	0,20	0,23	0,22	0,22	0,21	0,23	0,22	0,21	0,21	0,22	0,23
5. Середньорічні залишки нормованих обігових коштів, тис.грн	НОК	68	92	90	84	76	78	84	86	92	94	87

Додаток Г

Основні виробничі фонди, трудові ресурси, робочий час

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	ОФ	510	470	450	460	475	480	488	465	468	470	464
2. Середня вартість активної частини основних фондів, тис.грн.	ОФА	260	240	220	238	230	240	240	228	226	234	236
3. Кількість обладнання (устаткування), од.:	НОБ	12	12	10	12	10	12	10	10	12	11	10
- що мається в наявності;	ПОБ	9	8	8	9	8	9	8	8	9	9	8
- працюючого.												
4. Знос основних фондів, тис.грн	ЗОФ	150	170	160	165	170	175	172	172	165	168	170
5. Оновлення основних фондів, тис.грн.	ООФ	90	70	50	60	60	50	52	68	42	62	48

6.Чисельність ППП по категоріях, осіб: - робітники; - керівники і фахівці; - службовці і ін.	ЧП ЧР ЧКФ ЧС	31 24 5 2	28 21 5 2	28 20 6 2	29 21 6 2	29 22 5 2	28 20 6 2	28 21 5 2	29 22 5 2	28 21 5 2	30 22 6 2	28 22 4 2
7.Кількість відпрацьованих днів в році	ДН	262	240	250	244	250	248	252	248	246	252	250
8.Тривалість робочого часу(дня), година.	Т	7,9	7,1	5,8	6,2	6,6	7,2	7,4	7,2	6,8	6,9	7,2

Продовження додатка Г

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	ОФ	510	500	490	485	480	490	505	495	465	470	475
2.Середня вартість активної частини основних фондів, тис.грн.	ОФА	260	245	240	230	235	240	225	220	230	225	235
3.Кількість устаткування, од.: - що мається в наявності; - працюючого.	НОБ РОБ	12 9	10 8	11 9	11 8	12 9	11 8	12 9	12 9	11,8	10 8	10 8
4.Знос основних фондів, тис.грн.	ИОФ	150	165	170	175	178	165	168	170	172	165	170
5.Оновлення основних фондів, тис.грн.	ООФ	90	75	74	60	55	62	70	68	73	72	65
6.Чисельність ППП по категоріях, осіб: - робітники; - керівники і фахівці; - службовці і ін.	ЧП ЧР ЧРС ЧС	31 24 5 2	30 22 6 2	30 23 5 2	28 21 5 2	29 21 6 2	28 21 5 2	29 21 6 2	28 21 5 2	28 21 5 2	29 21 6 2	28 21 5 2
7.Кількість відпрацьованих днів в році	ДН	262	250	245	254	258	256	255	248	250	244	256
8.Тривалість робочого часу(дня), година.	Т	7,9	6,5	7,0	7,1	7,3	6,2	6,6	5,8	6,0	7,2	7,4

Продовження додатка Г

Показники	Усл. обозн.	План (база)	Фактично по варіантах									
			21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1.Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	ОФ	510	480	490	470	485	465	475	490	480	500	495
2.Середня вартість активної частини основних фондів, тис.грн.	ОФА	260	230	235	225	230	220	225	235	240	245	240
3.Кількість устаткування, од.: - що мається в наявності; - працюючого.	НОБ РОБ	12 9	11 9	10 8	12 9	12 9	11 9	11 9	10 8	10 8	12 9	12 9
4.Знос основних фондів, тис.грн.	ИОФ	150	175	172	170	167	165	170	166	167	172	170
5.Оновлення основних фондів, тис.грн.	ООФ	90	65	60	62	68	70	75	74	68	65	60
6.Чисельність ППП по категоріях, осіб: - робітники; - керівники і фахівці; - службовці і ін.	ЧП ЧР ЧРС ЧС	31 24 5 2	29 21 6 2	28 21 5 2	30 22 6 2	28 21 5 2	29 21 6 2	29 22 5 2	28 21 5 2	30 22 6 2	29 21 6 2	28 21 5 2
7.Кількість відпрацьованих днів в році	ДН	262	248	250	252	254	255	248	253	255	249	250
8.Тривалість робочого часу(дня), година.	Т	7,9	7,2	7,3	7,4	7,0	6,8	6,9	6,6	6,4	5,8	6,6